

*Василіяни - Піоніри
Друкованого Слова*

Collection "Pillar of Fire"
Vancouver - BC
2001

На спомин справжніх Василяянських Піонерів
Друкованого Слова:

Впр. о. Марко Романович, ЧСВВ
(1904–1958)

Впр. о. Іван Дамаскин Попович, ЧСВВ
(1889–1969)

Преп. брат Павло Поланський, ЧСВВ
(1912–1970)

* * *

Василіяни - Піоніри Друкованого Слова

Вже від самих початків українського поселення в Канаді потреба рідної католицької преси була надзвичайно пекучою справою. Цю потребу відчували вже перші місіонарі Василіяни, хоч спочатку не мали змоги їй зарадити.

Ще 1906 року на своїй нараді, що мала місце в Вінніпегу, оо. Василіяни вирішили заложити свою друкарню й приступити до видавання католицького часопису. Цього гарного пляну не могли вони однак в тому часі здійснити, бо не мали гроша й відповідних сил.

На Першому Всеканадійському Католицькому Соборі в Квебеку, 1909 року, о. Созонт Дидик, ЧСВВ, тодішній Настоятель Василіянської Місії в Канаді, поробив заходи, щоб заснувати католицький часопис в українській мові у Канаді. За старанням цього місіонера і при співпраці інших духовних і світських людей засновано вкінці український католицький тижневик "Канадійський Русин", що почав виходити в 1911 році. Цей тижневик у 1918 році змінив свою назву на "Канадійський Українець".

Коли ж по виїзді Преосв. Никити Будки з Канади, "Канадійський Українець" перейшов у чужі руки, тоді Преосв. Кир Василій Ладика при чинній співпраці оо. Василіян оснував новий католицький тижневик "Західні Вісти" (1929 року) в Едмонтоні. В 1931 році новий тижневик змінив назву на "Українські Вісті".

Саме тоді, коли підсичувана царськими рублями "Серафимщина" пропала безслідно, коли фінансований масонськими долями протестантизм дістав рішучий удар, як чужий нашому народові, тоді саме насунула на наше релігійне життя нова хмара - кудриківщина й свистунівщина.

Свистунівщина, зродившись із подразненої особистої амбіції та під впливами старокрасового радикалізму, почала воювати псевдо-націоналізмом, брехнею й очорнюванням. Новий рух розлився по широких канадських преріях, усмоктуючи в себе все, що не мало сильних релігійно-національних основ, як відплив моря всмоктує й забирає за собою все, що не держиться сильно свого берега. Треба було надлюдських зусиль, щоб тих кілька духовних працівників могли вдержати в народі рівновагу, задержати його на правильному шляху. Бо це ж так легко зійти на манівці, так легко повірити оманливим кличам фальшивого націоналізму і псевдо-православ'я, бо обман, як недуга, шириться скоро, а лікується затяжно.

Саме з тієї болючої конечности зроджується нова ідея: новий часопис — сходить нове "Світло". Нові василіянські місіонарі, що вже по першій світовій війні прибули на канадську місію, попри свої тяжкі душпастирські подорожі й праці, попри науку й виховання молодого василіянського покоління, знаходять час писати й видавати для свого народу, для добра безсмертних душ — новий релігійний часопис.

Першим ініціатором, промотором, основником і редактором "Світла" став великий ентузіяст-ідеаліст о. Марко Романович, ЧСВВ.

З нагоди десятиліття "Світла" він сам пише: "...я бачив ясно великий брак глибокого, релігійного освідомлення, а також великий руйнуючий вплив у душах мого народу, що його робила зла сектантська й комуністична преса. Я сказав собі рішуче, що нам українцям католикам у Канаді конечно треба чисто релігійного часопису, що давав би людям постійно солідний і все актуальний матеріал до читання і ставав релігійним учителем та виховником навіть там, де священик не може зайти з живим словом".

Це велике діло й добра воля мусіли перейти ще вогонь великої проби. Головне, не було грошей і не було

редакторських сил ані друкарських машин. Всі отці вже й так надто були перетяжені місійною працею й подорожами, а друкарня ще була тільки в маленькому зав'язочку, з одною ручною машиною за \$75 і кількома кастами ручних черенок. Усежтаки ідея української католицької газети не завмирала, а радше скріплювалася і ставала завжди ближше здійснення. І тільки великому завзяттю першого редактора треба завдячувати, що "Світло" пережило ті перші пробні часи та мимо внутрішніх труднощів і нападів різних ворогів, яким воно від самого початку й до сьогодні є сіллю в оці — виплило "на ясні зорі, на тихі води — у мір хрещений".

Перший редактор визначив новому часописові та кож ясну мету: "розганяти релігійну темряву з людських умів, ширити світло здорової думки, просвічувати життєвий шлях людини й так причинятися до добра й щастя поодиноких людей і всього українського народу в Канаді. "Світло" призначене для всіх українців без різниці віку, стану й кляси. Для молодого й старого, для чоловіка й жінки, для емігранта й робітника, для багатого й бідного, для католика й некатолика, для всіх, що хочуть просвітитися релігійною правдою й іти ясним шляхом до щастя".

Бр. Павло Полянський, перший василіянський друкар, вернувся з Едмонтону з курсів і взявся до праці, і 1-го травня 1938 р. появились овочі цієї затяжної праці: перше число "Світла" (з датою 1-го травня, 1938 року). Формат його скромненький (10.5 x 7.5 цалів) усього тільки 8 сторін. Ще скромніший був його наклад — усього 100 примірників — наглядний доказ, що хоч бажання було велике, то надія й віра в успіх були дуже малі. Однак, не заломлювалися, бо тут ходило про Божу справу.

Велике розуміння й сильну піддержку знайшло молоденьке видавництво в незрівняного організатора й промотора всієї василіянської діяльності в Канаді й

Америці, тодішнього Протоігумена о. Навкратія Крижановського, ЧСВВ. Хоч зломаний передчасно тяжкими трудами й докучливими недугами, він усе ще віддавав тому ділу всі свої сили. Це ж він придбав фонди на будову першої василіянської друкарні в Канаді, це він сам особисто наглядав за роботою, сам посвятив і заложив угольний камінь і до останньої хвилини свого життя дбав про це велике василіянське діло. Ще в осені того ж 1938 року посвячено новий будинок і "Світло" почало друкуватися на кращих машинах, завдяки чому збільшено формат і вигляд часопису став кращий.

У редакційній праці помагали першому редакторові своїми цінними статтями о. Ніл Саварин, ЧСВВ, та о. Андрій Трух, ЧСВВ, великий місіонар, видатний письменник, пізніше другий із черги редактор "Світла". Майже всі статті "Світла" з того часу були звернені на боротьбу з баламутством новітнього псевдо-православ'я — свистунівщини та на закріплення віри й глибше розуміння релігійного життя вірних нашої Церкви. Поборовши початкові труднощі, "Світло" закріпило своє існування і здобуло собі почесне значення одного з найважливіших українських релігійних часописів на американському континенті.

І хоч роки минали і мінялися редактори, то "Світло" давало своїм читачам постійно солідний і всеактуальний матеріал до читання.

Статті "Світла" на різні теми, як: віра, Церква, історія, література, цікаві оповідання, спомини, приклади і т. п. подавали читачам поучення потрібні до поглиблення й закріплення їх у правдивій Христовій вірі та жертвенній любові до свого народу.

Теперішнє "Світло", це те євангельське гірчичне дерево, що вирросло з маленького зерна засадженого рукою скромного монаха василіянина у затишній, а при тім і закиданій книжками, монастирській кімнаті. Цей посів, о. Марко почав зі шляхетних мотивів, із

молитвою на устах та сильною вірою в Божу поміч. То й не диво, що Бог цю його працю так щедро поблагословив.

“Світло”, Богом благословенний журнал; з Божого Провидіння, його редакторами були завжди люди свідомі духовних потреб вірних даного часу. Ними були о. Андрій Трух, о. Іреней Назарко, о. Вернард Дрібненький, о. Нікон Свірський, о. Мелетій Соловій, о. Орест Купранець, а тепер о. Василь Цимбалістий з Бразилії.

* * *

Впр. о. Марко Романович, ЧСВВ (1904–1958)

Микола Романович, прийшов на світ 13-го грудня, 1904 року в Снятині, Галичина. Батьками його були Степан Романович та Аполонія з Грибовських. Св. Тайну Хрещення й Миропомазання одержав Микола з рук о. Филимона Огоновського, місцевого пароха, 18-го грудня, 1904 року, а перше св. Причастя 21-го червня, 1914 року. Молодим юнаком, в 16-му році свого життя, Микола Романович вступає до Чину оо. Василіян.

Новіціят у монастирі оо. Василіян у Крехові почав Микола 4-го серпня, 1920 року, перші монаші обіти зложив 7-го квітня, 1922 року, а торжественну монашу професію 29-го вересня, 1925 року. Після гуманістичних і філософічних студій виїжджає 1928 року на богословські студії до Риму, які завершив докторатом з догматичного богослов'я 1931 року. Впр. о. Сєвастіян Шевчук, що студіював з о. Марком, згадує про нього: *“Він був надзвичайно пильний студент. Науку брав серйозно. Відзначався бистротою ума, побожністю й любов'ю до книжки. Завжди радо помагав співтоваришам у їх труднощах. Іспитів ніколи не боявся та не боліла його голова від недоспаних ночей.*

Ішов спати й уставав у призначеному на це часі. В сам день іспиту до книжки вже не заглядав, а це "щоб не мучити непотрібно голови", як він нам говорив. Промовець із нього був знаменитий, у диспутах спокійний. Із років студій він записався в моїй пам'яті як добрий студент і зразковий монах".

Св. Тайну Священства одержав о. Марко 12-го жовтня, 1930 року в Перемишлі з рук Блаженного єпископа Йосафата Коциловського, ЧСВВ.

Після короткої праці в Галичині о. Марко Романович переїжджає 2-го жовтня, 1933 року до Канади і тут продовж 25 років аж до своєї смерті розвиває різнородну діяльність, пильно використовуючи свої таланти на Божу славу, добро людських душ і розбудову церковного життя українських переселенців у Канаді.

Крім душпастирської діяльності, о. Марко Романович займався теж працею науковою, видавничою й научною. Довгі роки був він професором філософії й богослов'я для василіянських монахів у Мондері і Грімзбі. Часто давав місії для народу й реколекції для монахів і монахинь. Багато причинився до розвитку католицьких організацій у Канаді, зокрема ж Братства Українців Католиків (БУК-у). Як професор богослов'я, парох, місіонар і письменник — працював над розбудовою церковного й народнього життя українських переселенців.

Упродовж перших п'яти років він приглядався уважно теренові своєї праці серед свого народу. Там він завважив, як сам оповідає, *"брак глибокого, релігійного усвідомлення а також великий руйнуючий вплив у душах мого народу, що його робила сектантська й комуністична преса. Я сказав собі рішуче, що нам Українцям католикам у Канаді конечно треба чисто релігійного часопису, що давав би людям постійно солідний і всеактуальний матеріял до читання та ставав релігійним учителем і*

виховником навіть там, куди священник не може зайти з живим словом."

Приглядаючись тому бракові молодий, ревний василіянин постановив йому зарадити. Він рішився на відважний крок, яким заскочив своїх співбратів, а саме, оснувати релігійний часопис "для всіх, що хочуть просвітитися релігійною правдою та піти ясним шляхом до щастя". Цей крок був дійсно відважний, бо, з людського боку бачення, він ледве чи мав якінебудь вигляди на будуче. Не було ані друкаря, ані друкарських машин, ані приміщення на них, а, що найважливіше, не було на цей "люксус", фондів.

Однак о. Марко сильно піддержав тодішній василіяньський Протоігумен і великий діяч на церковній та народній ниві, бл. п. о. Навкратій Крижановський. За його старанням монастир набув друкарську машину, а бр. Павло Полянський, ЧСВВ закінчив друкарський курс в Едмонтоні. Отець Марко, зі своєї сторони, приготувався до редагування нового василіяньського часопису молитвою, читанням, студіюванням і плянуванням як буде виглядати новий часопис.

Можемо уявити собі яка велика була радість о. Редактора коли, 1-го травня, 1938 року, ледви п'ять літ після його приїзду до Канади, брат друкар передав йому до рук перше число "Світла". І цей часопис, виглядом скромний а об'ємом маленький, бо мав тільки 8 сторін, відразу відважно зазначив, що його програмою буде *"розганяти релігійну темряву з людських умів, ширити світло доброї думки, просвічувати життєвий шлях людини і так причинятися до добра й щастя поодиноких людей і всього українського народу в Канаді."*

Отець Марко був через п'ять років редактором "Світла". Під його проводом воно пережило пробні часи, поборолو різного роду труднощі, здобуло прихильників серед українського загалу та запевнило собі шлях до дальшого розвою. Отець Марко Романович

був його першим ініціатором, промотором, основником і редактором.

Крім редакції і професорських обов'язків, великі заслуги поклав о. Марко для побудови українського католицького шпиталю СС. Службниць у Веллінгтоні, Альберта.

1943 року, о. Марко переїжджає з монастиря оо. Василіян у Мондері до ново-заснованого дому отців Василіян у Гримзбі, щоб тут бути професором василіянських богословів.

Передавши редакцію "Світла" в інші руки, о. Марко взявся з питоменним йому запалом до здійснення свого чергового великого задуму, себто до оснування нового жіночого Згромадження. Йому просвічувала ідея оснувати нове Згромадження Сестер, що їх головною ціллю була би поміч у душпастирській і місіонарській праці священників.

Після переборення немалих початкових труднощів, о. Марко, 5-го травня, 1946 року, прийняв перших кандидаток до ново заснованого Згромадження, якому надав імення "Згромадження Сестер Місіонарок Християнської Любові". Нове Згромадження почало гарно розвиватися і в короткому часі дістало потвердження від тодішнього українського католицького єпископа в Канаді, Преосв. Василя Ладики, а згодом було одобрено Священною Конгрегацією для Східньої Церкви в Римі. Матернім домом Сестер Місіонарок Християнської Любові стало місто Гримзбі в Онтарію, де перебував о. Марко. Ця обставина вможливила Основникові нового Згромадження старанне й сумлінне піклування для розвитку, розбудови й духовного проводу першої громадки Сестер Місіонарок. Отець Марко, аж до своєї смерти, ревно та з посвятою свого здоров'я дбав про нове Згромадження, щоб його "поставити на ноги" і дати йому тривкі основи на майбутнє.

Останні роки свого трудящого життя, о. Марко Романович, пережив під знаком зтяжної серцевої недуги.

ги. Хоч лікарі гостро заборонювали йому працювати, він усетаки не залишав праці, хоч в останньому часі мусів її обмежити тільки до духовного проводу й адміністрації нового Згромадження. Важка недуга не дозволила йому перевести в діло деякі інші пляни й задуми. Взагалі, о. Марко, до останньої хвили свого життя був ентузіястом-ідеалістом і завжди снував відважні пляни для піднесення релігійного життя українців католиків у Канаді. Жалував тільки одного, що недуга не дозволила йому як слід працювати над здійсненням тих шляхетних плянів.

Упарі з широко закроєною й багатогранною діяльністю, о. Марко Романович визначався глибокою побожністю, любов'ю до молитви та іншими монашими чеснотами. Він був зразковим монахом і своїм прикладом виховував молоде монаше покоління не менше, як своїми науками, реколекціями чи викладами. У всьому він був обов'язковий, докладний, сумлінний, ревний і дуже працюючий. Молитва і праця були гаслами і двигунами його життя.

8-го грудня, 1958 року, у Гримзбі, Онтаріо, Канада, замкнув на віки свої очі о. Марко Микола Романович, ЧСВВ. Умер нагло, на серцевий удар, коли на міській пошті передавав листи й посилки. Розрішення й св. Тайну Оливопомазання вділили вмираючому о. Маркові Впр. оо. Юрій Жидан і Севастіян Шевчук, ЧСВВ, що прибули негайно до поштового будинку.

Невблагана смерть заскочила о. Марка Романовича на стійці, в розгарі праці. Він дав приклад його учням і будучим молодим Василіянам життя повного трудів, змагань і терпінь на всебільшу Божу славу і для добра свого народу.

Вірно і з ентузіазмом ішов слідами василіянських піонерів у Канаді.

Впр. о. Іван Дамаскин Попович, ЧСВВ
(1889–1969)

В 1937 році, оо. Василіяни заложили в Мондері свою власну друкарню. Почали в ній видавати, починаючи з травня 1938 року релігійний двотижневик “Світло”.

Першим директором, і душею друкарні і василіянського видавництва, був завзято працьовитий і в цілості відданий Богові і спасінню людських душ, малого росту, але великих ідеалів Василіянин, отець Іван Дамаскин Попович.

Данило Попович народився 28-го грудня, 1889 року в княжій місті Збаражі, у Галичині. Родичами його були Теодор і Катерина (з дому Кандирал) Поповичі. Він був наймолодший у родині. Про дитячі і молодечі літа Данила, мало що знаємо, та беручи до уваги його життя і працю, можна додуматися, що він був талановитий та пильний школяр, привітний і товариський з ровесниками і що старших шанував і поважав.

Священічі студії закінчив у Львівській Семінарії і був рукоположений на священника Слугою Божим Митрополитом Андрієм Шептицьким ЧСВВ, 28-го грудня, 1919 року. Отець Попович був жонатим священником. Одружився 19-го серпня, 1919 року; його дружина, бл. п. Ольга, з дому Чорниш, померла 23-го грудня 1922 року. У Галичині, о. Попович працював спочатку як сотрудник о. Стефана Теслі в Збаражі, пізніше як парох у Гниличках.

Після смерти дружини, о. Данило відчував в своїм серці порив працювати між своїми людьми там де обмалє українських священників, на еміграції. Тож, 11-го червня, 1923, року о. Данило Попович лишає свій рідний край і виїздить з Антверпії кораблем на душпастирську працю до Канади, щоб помагати своєму

збаразькому краюнові, Блаженному Никиті Будці, першому канадському, українському католицькому єпископові, у його місійній праці серед наших українських поселенців, розкинутих по розлогій Канаді.

Прибувши до Канади в 1923 році, о. Данило посвятився душпастирській праці на колоніях у Манітобі й Саскачевані. Не вибирав собі місця праці. Йшов куди Єпископ посилав. Він приїхав, щоб працювати для добра людських душ, а не на те, щоб йому було добре. У Манітобі обслуговував Вінніпег і околиці на провінції, доїзджав до численних українських осередків. У Саскачевані обслуговував наших вірних з околиць в яких двацять осередках. Ці околиці обслуговував ревно з посвятою, о. Данило, сам, через шість років. За той час охрестив 459 дітей та поблагословив 79 подруж. До цього додаймо всі інші духовні обслуги: відправи Служб Божих та проповіді, а до того, подумаймо, скільки миль подорожі зробив, щоб відвідати ті всі колонії. Треба узнати, що така праця потребувала людини великого духа і посвяти і любови.

Тяжкі були ті часи, та з листів подяки, які о. Данило діставав від рідних із Рідного Краю, довідуємося що він дуже багатьох спомагав різними грошовими послілками, спровадив також до Канади двох своїх братанків. А вже дуже великий, на ті часи княжий, дар зробив для Захоронки ім. св. Тереси від Дитятка Ісуса, у Збаражі, даючи 1,300 долярів на будову. Ці діла вказують на велике серце о. Данила, коли він, серед тяжких обставин душпастирської праці, живучи навіть дуже скромно, шпаруючи з невеликих пожертв вірних, які самі мало що мали, спромігся ще на такі благородні діла милосердя.

Отець Данило Попович, відчуваючи в своїй душі покликання до чернечого життя, 1-го березня, 1929 року, вступив на новіціят Чину св. Василія Великого в Мондері. 28-го серпня, 1929 року, о. Данило облікся у василіянську рясу, яку йому дав тодішний магістер

новиків, о. Софроній Дякович, та прийняв монаше ім'я Іван Дамаскин. І так до кінця його трудящого життя він був усім знаний як о. Дамаскин Попович. 14-го жовтня, 1930 року, о. Дамаскин зложив свої перші чернечі обіти, а 15-го жовтня, 1933 року, склав вічні обіти, які совісно заховував аж до смерти.

На початках свого чернечого життя, о. Іван Дамаскин Попович сповняв душпастирську працю в околицях Мондери й Едмонтону. Але найбільша його праця була в апостоляті друкованого слова. З того він буде знаний усім як тихий, але невтомний апостол християнської книжки і преси. За його ініціативою і співпрацею почалося видавництво і друкарня Отців Василіян у Канаді, а його особлившою ділянкою була "Бібліотека Добрих Книжок". Ще в 1925 році, як душпастир Манітобських колоній, о. Дамаскин видав у Вінніпегу співаник "Українські Коляди і Щедрівки". Також переклав тоді "Сповідь Наверненого Лікаря" та видрукував у друкарні "Канадійського Українця". Це робив він тоді, коли рівночасно обслуговував десятки різних колоній. Про спонуки до праці в апостоляті друкованого слова, сам о. Дамаскин написав такі слова в "Пропам'ятній Книзі Отців Василіян" (стор. 190-191):

"Коли 1930 р. я зложив монаші обіти, призначено мене невдовзі до обслуги Едмонтонських колоній. У місійних поїздках по колоніях завважив я, що наш нарід не привик до читання книжок, а там і не завжди розбирався в якості лектури. Тому на полиці між книжками, якщо хто їх мав, можна було бачити крім жовківських видань, що їх діставали від наших Отців, крім видань "Просвіти" чи інших бодай нешкідливих — також видання сектантські ("бібліїні") та проти-релігійні ("робітничі"). Чому "робітничі"? Бо між збаламученими робітниками апостоли Маркса й Енгельса знайшли найбільше прихильників. Це було по першій війні і з Галичини небагато ще приходило книжок до Канади. Видання канадські чи американські,

часто вираховані на бизнес, не багато давали здорового корму для душі, а часто заспокоювали хіба сектантську та неморальну цікавість. Тому я зміркував, що якщо буде можливе, мушу нашим Українцям доставити з краю потрібні молитовники і добрі книжки, що мали освідомлювати наш нарід у правдивій вірі і здорових засадах життя. Тоді наших священиків було менше, натомість упилились сектанти й комуністи зі своєю бібулою. Тому добра книжка помагала в парохіяльній праці.” Це слова правдивого місіонера, якого журбою є перше і понад все, спасіння людських душ.

За старанням о. Дамаскіна, почалася василіянська “Бібліотека Добрих Книжок”. Її ціллю було доставити книжки з усяких ділянок, писаних у католицькому дусі, або бодай непротивних вірі і християнським засадам. Звідси почалося й закладання бібліотек по парафіях і товариствах. Отець Дамаскин спроваджував книжки з Жовкви, з “Доброї Книжки” зі Львова, зі “Скали”, а пізніше з американської “Свободи”, Сирітського Дому в Філядельфії, із книгарень Вінніпегу, Едмонтону, Йорктону, із Бразилії, з Німеччини, Чехословаччини і Бельгії. У цьому ділі, дуже багато помогли йому о. Ніл Саварин і о. Марко Романович та о. Андрій Трух, при великій заохоті Впр. о. Навкратія Крижановського, тодішнього Протоігумена ЧСВВ. Також за старанням о. Поповича, 2-го червня, 1936 року, закуплено маленьку друкарську машину “Гордон Прес” у “Лойдмінстер Таймс”, і так о. Дамаскин започаткував друкарню оо. Василіян, якої сам був директором довгі роки.

У Мондері, оо. Василіяни видали крім стисло релігійної літератури багато книжок з ділянки української історії, культури і різних галузей науки.

Крім організації й ведення “Бібліотеки Добрих Книжок” і друкарні, о. Попович посвятив також нема-

ло часу на власні писання. Уже вище згадано про його переклад книжки "Сповідь Наверненого Лікаря" в 1925 році, та співаник "Українські Коляди і Щедрівки" в 1925 році. У 1943 році, в ювілей століття смерти Маркіяна Шашкевича, о. Дамаскин видав у Мондері дуже добре написану книжку (з ілюстраціями, на 104 сторінок) під наголовком "Маркіян Шашкевич на тлі відродження Галицької України". У 1957 році, видав свій молитовник для дітей "Божа Дитина" у двох мовах, українській і англійській, у накладі 5,000 примірників. Також у 1957 році, видав великопосні пісні "В тіні Христа", накладом 2,000 примірників. Видав також партитури "Служба Божа за померлих і пісні похоронні". 1958 року видав "Граматику церковно-слов'янську" в українській редакції, а в 1962 році опрацював з о. др. Корнилом Пасічним, ЧСВВ "Малий церковно-слов'янсько-українсько-англійський словник". Обидві книжки друковані в Гроттаферрата, коло Риму.

А в 1966 році, вже як інвалід, прикований до інвалідського крісла, видав догматично-апологетичну книжку "Бог і людина", допоміжник для тих, що шукають правди. До цього треба додати, що о. Попович, як знавець церковного календаря, довгі роки укладав порядок церковних свят і служб для календаря "Світла". Треба згадати що він писав також, різні дописи до часописів. Між різними книжками і зошитами о. Поповича, знаходяться також і деякі поезії, які він написав, але ніколи їх не видав. Один такий зшиток має наголовок "Сумне і веселе", 20 сторінок.

Як любитель музики й церковного співу, призбирав він велику бібліотеку музичних партитур, релігійних і світських пісень, та дещо відбивав на желятині й циклостиллі для замовляючих. Крім того навчав василіянських студентів церковного співу й не раз проводив їх хором. Довгі роки також навчав церковно-слов'янської і грецької мови, математики та типіка.

Після другої світової війни, не одному скитальцеві він постарався о "афідавіт" на приїзд до Канади.

Крім досі згаданої діяльності, о. Дамаскин виконував багато інших зайнять у монастирі, в якому він проживав, що були, так би мовити, "позапрограмові" й невидні для зовнішнього світу.

З уваги на його відданість Чинові та пошану збоку членів Канадійської й Американської Провінції оо. Василіян, вибрали о. Поповича до адміністрації тодішньої, ще спільної, Канадійсько-Американської Провінції. І так він був протоігуменатським консультором (радником) від 20-го березня, 1938 року до 15-го січня, 1941 року, а від 15-го січня, 1941 року, до 1945 року включно, був секретарем Провінції ЧСВВ.

Здавалося б, що при такій багатогранній праці о. Дамаскин вже неміг, ба навіть часу не мав на будь що інше. Так воно не було. Він був веселої але не голосної вдачі. Він був товариський, любив спільні рекреації отців, любив посміятися, і любив співати. Кожний, хто з ним жив мусів відчути, що отець Дамаскин його любив і завжди був готовий з поміччю. Та при тим він був побожний і ніколи не опускав василіянські чернечі вправи як розважання, духовне читання, іспити совісти, церковний хор; з особливішою набоженістю служив Божественну Літургію. Глибока віра, гаряча любов до Бога і чеснота терпеливості підтримували його в болях і терпіннях довгої недуги цукриці і невриту, а головно тоді, коли мусів прийняти ампутацію правої ноги та через те стати калікою на шість літ. Для нього інвалідське крісло і шпитальне ліжко стали престолами, на котрих о. Дамаскин приносив останню жертву свого життя для слави Божої і за спасіння людських душ. Малий ростом, але великий духом, завжди готовий до жертви і праці на ниві Христовій.

Довготриваюча цукрова недуга, перемогла хороброго Христового воїна. В неділю, 12-го січня, 1969 року, о годині 6:30 вечером, прийнявши Св. Тайну Єлео-

помазання, отець Іван Дамаскин Попович, ЧСВВ зложив свою зброю і спокійно відійшов у вічність, до свого Вождя, Ісуса Христа, лишаючи нам приклад по-святи в любові Бога, Чину, і безсмертних душ.

* * *

Преп. Брат Павло Поланський, ЧСВВ
(1912–1970)

Бр. Павло народився в Олифанті (Пенсилвенія) 24-го червня, 1912 року. Як 16-літній юнак вступив на новіціят оо. Василіян у Мондері (Канада) 7-го березня, 1928 року, та склав там перші чернечі обіти 10-го листопада, 1930 року. А 4-го серпня, 1935 року, зложив торжественну монашу професію (вічні обіти).

Коли було рішено мати свою друкарню і видавати василіянський часопис, отці настоятелі післали брата Павла до Едмонтону, де він учився друкарської штуки в друкарні оо. Облятів.

Бр. Павло був першим василіянським друкарем. Любив називати себе піоніром "Світла" і повнотою за-слуговував на цю назву, коли взяти до уваги вбожест-во і примітивність першої друкарні в Мондері. Нераз, мусів він одну статтю складати два, а то й три рази, бо не ставало черенок одного крою! А ломка кожного чи-сла і поспіх, щоб воно своєчасно появилoся, вимагали часто від Бр. Павла навіть праці ніччю. Слід іще прига-дати, що тоді "Світло" появлялося два рази на місяць, як часопис, а не як журнал. Але Бр. Павло любив свою працю, ніколи не жалувався, що перетяжений нею.

"Світло", книжкові Календарі, памфлети, Моли-товники, що були видані в Мондері, були набрані бр. Павлом зразу поодиносими черенками, як вже було сказано, а пізніше на лінотипі. Велика була його ра-

дість коли набуто старий лінотип, бр. Павло обходився з ним з великою старанністю: чистив, направляв, робив все потрібне, щоб Василіянська друкарня відповідала потребам місії друкованого слова. З часом набуто інші потрібні машини, і це бодай трохи улекшувало працю бр. Павла.

Коли ж друкарню 1949 року перенесено до Торонта, тоді переїхав туди і бр. Павло та почав друкувати "Світло", як поважний місячний журнал.

На жаль, у 1950-их роках, бр. Павло став помітно занепадати на здоров'ю, то й повернувся до Америки. Був кілька років при василіянській парафії у Бінгемптон, Па., а відтак був господарем і пасічником при новіціятському монастирі в Глен Ков, Н. Й. Звідси в час вакацій виїздив до парафіяльної оселі св. Василія, де й помер 12-го липня, 1970.

Бр. Павло Полянський був муж молитви, праці і любови Чина і співбратів. Тішився кожним кандидатом, що вступав до Чина. Хто його знав, той багато міг скористати з його правдиво василіянського життя в душі наших Отців-Піонерів.

* * *